

https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/policy_of_ssd-gender_center/about

Клименко Юлія,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта
Житомирський державний університет імені Івана Франка;

Дубасенюк Олександра,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри професійно-педагогічної,
спеціальної освіти, андрагогіки та управління,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ДОСВІД ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ ЗА РУБЕЖЕМ: РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Під впливом динамічних глобалізаційних процесів у світі освіта дорослих набуває рис транснаціонального характеру. За умов інтернаціоналізації економіки, освіти, науки, культури, стрімкого розвитку інформаційних технологій освіта дорослих може допомогти змінити життя людей та трансформувати суспільство – вона є правом людини та загальним благом. Освіта дорослих є ключем до подолання основних викликів, що стоять перед Європою сьогодні. Вона може принести користь не тільки окремій людині, а й суспільству та економіці загалом. Демократія та освіта дорослих в Європі мають спільні коріння та спільну історію. Освіта дорослих суттєво вплинула на розвиток демократичних суспільств в Європі, але водночас демократичні рухи вплинули на розвиток навчальних закладів для дорослих. Вона сприяє розвитку критичного мислення та розширенню прав і можливостей громадян, а також надає знання та ноухау. Навчання дорослих також дає простір для розвитку активного громадянства. Дослідник Престон проаналізував вплив освіти дорослих на громадянське життя учасників

навчального процесу, а також на формування в них цінностей, зокрема толерантності. Особиста участь в освітньому процесі відкриває шлях до залучення у громадське життя, адже «чим більше учні залучені до процесу здобуття ними освіти, тим більш схильні вони, загалом, відіграти позитивну роль у громадському житті». Окрім того, освіта дорослих забезпечує підвищення расової толерантності. Престон дійшов висновку, що навчання може впливати на неформальну та формальну участь у громадянському житті. Воно допомагає людям формувати, підтримувати, переформовувати, реконструювати та збагачувати їхні соціальні сфери життя. Крім того, навчання впливає на формування духовно-моральних цінностей особистості. Наприклад, респонденти зазначили про зміни у рівні толерантності, розуміння та поваги до особистості. Освіта дорослих є не лише додатковим методом розвитку знань, вона також активно впливає на збільшення можливостей та психічне здоров'я. Це спосіб, завдяки якому люди можуть жити більш повноцінним і щасливим життям, і в такий спосіб, як показує дослідження, почувати себе більш здоровими. У дослідженні BeLL study 84% опитаних респондентів пережили позитивні зміни у сфері психічного здоров'я, а 83% в процесі навчання зазнали позитивних змін у питаннях стосовно цілі свого життя. Освіта дорослих уможливорює соціальну мобільність. Вона підтримує як тих, хто не зміг повною мірою скористатися перевагою початкової та середньої освіти, так і тих, хто має намір продовжувати навчання як дорослий учень. Від навчання базовим навичкам до шкіл, що працюють за принципом «другий шанс», та навчання мові для мігрантів – освіта дорослих створює багато можливостей для покращення життя індивідів, а також для того, щоб зробити рівноправні суспільства, створити більш справедливі суспільства і забезпечити інтенсивніший економічний розвиток.

Переважає більшість європейських країн мають законодавчо-нормативну базу щодо вдосконалення освіти дорослих, де визначено її мету, принципи й механізми державної підтримки, основні суб'єкти, їх права і обов'язки, способи координації дій різних провайдерів освітніх послуг, а також принципи та схеми фінансування. В Англії та в європейських країнах фахівці отримують професійну підготовку

відповідно до стандарту професії, тобто відповідно до набору професійних та особистісних якостей і властивостей, яким надається особливе значення при організації професійного навчання. починаючи з середини ХХ століття освіта дорослих стала одним з найважливіших засобів розвитку суспільства і людини. Доступ до освіти отримує значна кількість соціальних груп, для яких вона є одним із засобів виживання: інваліди, біженці, безробітні, пенсіонери, функціонально неграмотні працівники. У різних країнах освіти дорослих відводиться важлива роль у забезпеченні стійкого прогресу розвитку особистості та суспільства. Саме освіта дорослих може стати одним з найважливіших пріоритетних напрямів, який відкриває перспективні можливості для вирішення як існуючих, так і майбутніх проблем ХХІ століття. За даними Євростату значна частина населення Євросоюзу віком 25-64 роки бере активну участь у програмах освіти дорослих, 80% їх стосується безпосередньо професійної реалізації. Найбільш популярними цілями людей є бажання мати кращу роботу та покращення кар'єри (45%), удосконалити рівень знань та вмінь з певного напрямку (33%), отримати знання і вміння, необхідні в повсякденному житті (26%). У рейтингу найбільш успішних країн, які заохочують дорослих до отримання нових професійних (і не тільки професійних) знань – саме ті країни, які мають найвищі показники соціально-економічного розвитку та соціального захисту населення: Німеччина, Швеція, Швейцарія, Великобританія, Норвегія, Нідерланди тощо. В останні роки до них активно наближуються нові члени Європейського Союзу – Естонія, Литва, Латвія. Аналіз зарубіжного досвіду розвитку освіти дорослих дозволяє зробити висновок, що в світі склалися три типи навчання дорослого населення: 1) унітарна, загальноосвітня система спеціалізованих державних навчальних центрів для дорослих (фахівців і безробітних), що орієнтується на національні міністерства праці та освіти (досвід Німеччини, Швеції та Франції) за участю інших освітніх установ; 2) навчання дорослих у державних і недержавних навчальних закладах різного рівня професійної підготовки всього освітнього поля країни при жорсткій регламентації розміщення замовлень на навчання з боку відділів з праці (США, Канада); 3) навчання дорослих в країнах, де існує практика довічного найму, які шукають

роботу в корпораціях, фірмах та інших суб'єктах господарювання, що мають свою навчально-виробничу базу (Японія, Південа Корея).

Освіта дорослих в Німеччині має глибоке історичне коріння. Не применшуючи внесок інших країн в розвиток освіти дорослих, порівняльний аналіз літератури свідчить, що ідея освіти дорослих і термін «андрагогіка» (як зазначалось вище) зародились у 19 ст. саме в Німеччині. Німецька андрагогічна концепція дала поштовх для бурхливого розвитку освітніх закладів для робітників та мала особливий вплив на розвиток освіти дорослих в країнах континентальної частини Європи. Німеччина й сьогодні залишається одним з лідерів на ринку освітніх послуг для дорослих, не втрачаючи своїх національних особливостей. Освіту дорослих у Німеччині можна умовно розділити на: продовжену професійну освіту (*berufliche Weiterbildung*) і загальну освіту дорослих (*allgemeine Erwachsenenbildung*). Основною функцією продовженої професійної освіти є професійна підготовка і перепідготовка громадян та забезпечення ринку праці висококваліфікованими спеціалістами. Необхідні навички і базові знання у сфері своєї теперішньої чи майбутньої професії дорослі можуть отримати в освітніх центрах для дорослих, організованих при відомих промислових компаніях, Торгівельних Союзах, у сільськогосподарських освітніх центрах, технічних школах, університетах. У тому ж напрямі працюють Центри з підтримки безробітних. Центри проводять різноманітні курси підвищення кваліфікації та перепідготовки, які тривають інколи кілька років. Слід зауважити, що курси, як форма освіти дорослих, дуже популярні серед дорослого населення Німеччини. Це можуть бути: вечірні курси для працюючих студентів (по 1-2 години на тиждень); дводенні та триденні семінари (як правило, у вихідні); інтенсивні чи прискорені курси (1-2 тижні).

Висновки. Таким чином, особливості освіти дорослих за рубежом обумовлені сучасними тенденціями в економічній сфері багатьох країн світу: очікуваннями суспільства якісних змін у діяльності освітніх закладів і центрів зайнятості; динамічним розвитком систем професійного навчання фахівців і безробітних; рівнем розвитку виробництва та соціальної сфери; вимогами ринку праці, роботодавців,

Education Quarterly. 2020. Vol. 71, no. 1. P. 55–72.
URL: <https://doi.org/10.1177/0741713620927348> (date of access: 19.05.2024).

Клімова Олена,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 013 Початкова освіта,
Житомирський державний університет імені Івана Франка;

Мирончук Наталія,
доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри професійно-педагогічної,
спеціальної освіти, андрагогіки та управління,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПОЗАШКІЛЬНІЙ ГУРТКОВІЙ РОБОТІ: ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

У сьогоденні актуальною є проблема творчого розвитку особистості дитини. Посилюється увага до розвитку творчих здібностей особистості, створення належних умов для їх прояву, а також самоствердження та саморозвитку особистості дитини. Концепцією нової української школи ухвалено *компетентнісний підхід* в освітньому процесі, яким здійснено орієнтацію освітнього процесу на формування таких ключових компетентностей: вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математична компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей; культурна компетентність; підприємливість та фінансова грамотність.